

Uitbreidingstips voor de kleuterklas

Natuurlijk inspelen op de zone van naaste ontwikkeling binnen een gewoon aanbod in de kleuterklas

De "zone van naaste ontwikkeling" is belangrijk: een kind kan leren wat nét buiten zijn kennis en vaardigheden niveau zit. De kunst is te weten wat dat niveau is, kind per kind.

Je weet dat weet niet door globale en uniforme testen te doen, maar enkel door de kinderen heel nauwgezet te observeren. Dat doe je als kleuterjuf eigenlijk voortdurend, maar met die observaties kan je ook iets doen!

Hier volgen enkele tips om hoogbegaafde kleuters of kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong dingen aan te bieden die net iets verder gaan dan wat ze al kennen en kunnen, zonder dat je hiervoor de hele organisatie van je klas moet omgooien.

- **Knippen** is een belangrijke vaardigheid. Kleuters verwerven die al doende, tijdens diverse knutselopdrachten. Maar wat als een kleuter zeurt om te mogen lezen en rekenen? Wel, knippen kan je een kleuter perfect laten doen met sommenkaartjes of woordkaartjes. Je slaat dan meteen twee vliegen in één klap. De kleuter ziet dat je op zijn/haar vraag in gaat (dat schept vertrouwen: "ik word gezien") en je hebt hem/haar ook aan het knippen gekregen, wat hij/zij anders wel eens zou durven weigeren of ronduit slecht doen om snel weer te kunnen gaan spelen. Je moet alleen maar op dat papier sommen zetten aan de ene kant en antwoorden aan de andere. Je kan ook met woordjes werken als het kind wil lezen. Laat het kind aan de achterkant zelf een tekeningetje maken of prentje plakken. Je kan dat kind een doosje te geven en zeggen "wel, dan kan jij straks helemaal zelf je eigen sommetjes oefenen, versier je doosje maar eens mooi". Je voorziene knutselopdracht van eerste kleuter is "volbracht en aangeleerd", en kind krijgt de uitdaging die het vroeg (gesteld dat het wilde rekenen, lezen...).
- **Puzzelen...** Bij kleuters zijn er grote verschillen wat puzzelen betreft. De ene zit aan 6 stuks, een andere maakt er 60. De meeste kleuterjuffen kennen de "puzzelladder". De kleuters nemen een puzzel uit de kast, maken die en hun symbooltje verhuist op de puzzelladder naar het volgende "stukjesniveau". Het enige wat je voor kinderen die erg graag puzzelen, moet doen is er enkele niveaus bijvoegen. Komt een kind daartoe, wel... des te beter. Dat betekent geen extra inspanning, zeker niet als ouders hun oude puzzels af en toe dumpen in de kleuterschool.

Je kunt bovendien puzzels klas overschrijdend aanbieden. Bewaar alle puzzels van de hele (kleuter)school in 1 grote puzzelkast die goed voor iedereen toegankelijk is. Zo kan elk kind puzzelen op zijn/haar niveau, zonder dat er "speciaal" puzzels uit een andere klas aangesleept moeten worden.

Puzzels die te gemakkelijk zijn voor bepaalde kinderen kunnen gewoon omgedraaid worden zodat je de tekening niet kunt zien. Laat ze zo puzzelen en nadien controleren of ze het helemaal juist gedaan hebben.

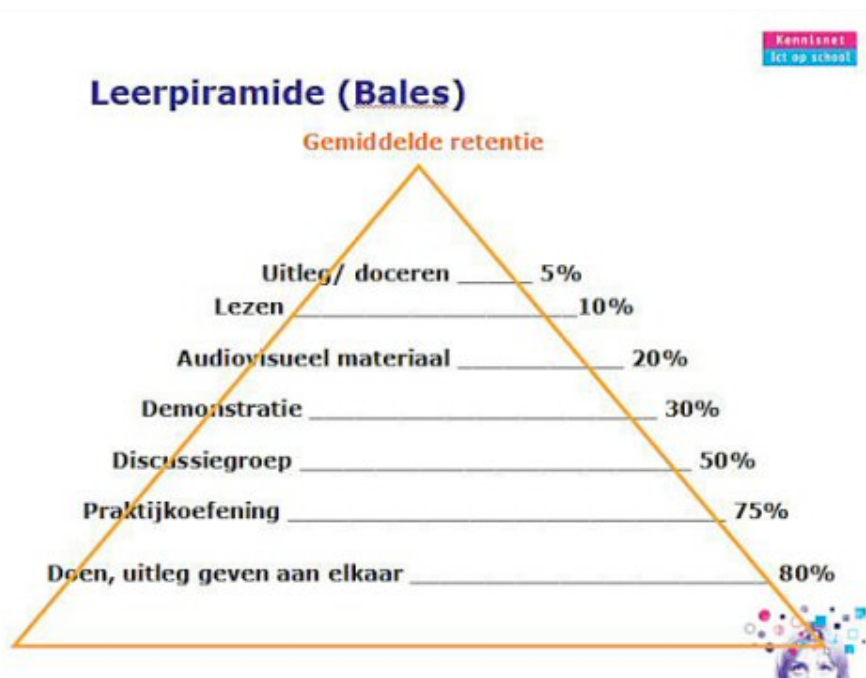
Verschillende puzzels kan je door elkaar te gooien en zo laten oplossen, dan maak je het vanzelf een beetje moeilijker.

Bron en ©: www.hoogbegaafdvlaanderen.be. Je mag deze tips gebruiken met een duidelijke bronvermelding.

Stuur ons ook eens jouw tip door, als ouder of leerkracht! info@hoogbegaafdvlaanderen.be

- **Schrijfmotoriek:** I.p.v. de 'standaard' lijntjes en bochtjes te laten overtrekken, zet in potlood (druk)letters en cijfers in het groot en klein die het kind kan overtrekken. Door ze één keer op papier te zetten en te kopiëren bespaar je moeite. Vaak kan je die blaadjes ook kopiëren van een collega van het eerste of tweede leerjaar.
- **Juf of meester:** Laat de kinderen in de klas eens zelf eens 'juf' spelen over onderwerpen die zij eventueel zelf kiezen, bv iets dat ze al goed onder de knie hebben maar de klasgenootjes minder. Wedden dat ze dit uitermate geweldig vinden!

Volgens de leerpiramide van Bales is dat dé meest succesvolle manier om zelf iets te leren: het aan een medeleerling uitleggen.

Dat "zelf juf spelen" is iets dat je aan alle kleuters kunt vragen, waardoor het voor de juf niet eens "iets speciaals voor dat éne kind doen" is. Het lukt beter als je iets voorstelt dat alle kids eens mogen "lesgeven". Een hb kind zal allicht iets heel anders doen dan de anderen en zich kunnen uitleven. Het idee is echt niet dat je een hb kind tot een uitzondering maakt. Als ze allemaal eens iets mogen uitleggen aan anderen, dan kan het hb kind ook eens voluit gaan zonder "anders" te zijn: iedereen mag het immers eens doen. En daar leer je zelf als kind ook veel van.

Eigenlijk is het ochtendgesprek een heel goede gelegenheid om dit te doen. Als je kinderen daar écht aan bod laat komen met hun eigen onderwerpen, dan heb je al snel aanknopingspunten om te vragen "hey, kan je daar binnenkort eens iets over meebrengen en erover vertellen aan ons?" (bv: de dinosaurussen, kikkerdril en kikkers vangen, auto's).

Getuigenis van moeder Kirsten:

Mijn zoontje vond het geweldig. Ik weet nog dat de juffen tegen mij zeiden dat hij hun constant corrigeerde toen ze leerden over ridders enz. Zij zeiden alles vrij simpel maar Robbe wist dat ze eigenlijk andere dingen bedoelden dus hij zei het dan correct. Zo heeft hij meerdere lesjes 'overgenomen'. Hij is gewoon iemand die zijn mond niet kan houden als het gaat over onderwerpen die hem interesseren.

Hij doet dit trouwens nog altijd, als hij interesse in iets heeft dan gaat hij ervoor en iedereen zal het geweten hebben. Het is dan aan de juf om dit te plaatsen naar de andere kinderen toe, zodat er van jaloezie geen sprake kan zijn

Bron en ©: www.hoogbegaafdvlaanderen.be. Je mag deze tips gebruiken met een duidelijke bronvermelding.

Stuur ons ook eens jouw tip door, als ouder of leerkracht! info@hoogbegaafdvlaanderen.be

- **Kunst** "Kunst in de klas" Kijk eens naar het project van een schooltje in Zomergem: <http://schoolweb.argo.be/bs/zomergem/zandloper/kleuters3/kunst%20in%20de%20klas.htm>
- **Onderpresteerders:** Onderpresterende hb kinderen willen niet tonen wat ze eigenlijk al kunnen. Zij passen zich aan de groep aan en denken: "die andere kinderen kunnen dat nog niet dus ik ook niet." Ze zijn een hele dag druk in de weer met zich aan te passen aan de groep om vooral niet op te vallen

Getuigenis van een moeder Els:

Mijn dochter kende toen ze 2,5 jaar was, alle kleuren van de regenboog en een heleboel schakeringen, ze kende zelfs kleuren turkoois en fuchsia. Toch had ik met de kleuterjuf zeer bizarre gesprekken. Ze vertelde me: "het is een flinke in de klas en de kleuren, dat begint nu ook te lukken, ze kent nu toch al blauw, rood en geel uit elkaar, dat wilde vorige maand nog niet lukken." Daar ben ik toch wel erg van geschrokken. Blijkbaar kenden de andere kinderen in de klas die kleuren ook nog niet en speelde ze "toneel", ze deed alsof ze de kleuren ook nog niet kende. Ik heb er met de juf een gesprek over gehad, maar er werd spijtig genoeg niet veel mee gedaan. Mijn dochter heeft dat toneelspelen een heel schooljaar volgehouden tot ze op een bepaald moment met geen stokken meer naar school te krijgen was. Thuis was ze 1 grote donderwolk die voortdurend bromde "ik haat school".

Als je in je klas zo'n onderpresterend kind hebt :

- Leg aan de HB kleuter uit dat het oké is dat hij met sommige dingen (veel) meer kan dan de klasgenootjes. Leg uit dat elk kind wel dingen heeft die hij goed, heel goed of minder goed kan: 'Felix kan wel heel mooi tekenen hé. En kijk eens hoe goed hoe An kan fietsen. Jij hebt heel goede denkhersentjes en daardoor kun jij goed lezen en tellen en denken.'
  - Blijf hem aanspreken op wat hij écht kan, ondanks het camoufleren en onderpresteren: 'Wouter, ik wéét dat jij dit kunt, dus ik wil dat jij dit nu doet.' Neem geen genoegen met een 'gemiddeld resultaat' als je weet dat de kleuter in kwestie al veel verder staat.
  - Goede communicatie met ouders is in dit geval wel heel belangrijk. Allen zo kan je als leerkracht inschatten of jouw indruk op school écht de capaciteiten van het kind recht doet.
- **Kangoeroeklasje op kleutermaat.** Zet een paar keer per week de meerbegaafde/hoogbegaafde kleuters samen in een klasje en werk rond projecten of thema's bv. sterren en planeten, wetenschap, proefjes, educatieve spelletjes op computer, aanzet tot het leren van een tweede taal, ... Je kunt ook met de kinderen zelf overleggen wat ze graag aan bod willen zien komen. Als het moeilijk te organiseren valt binnen de schoolwerking, kan er eventueel een beroep gedaan worden op vrijwilligers, zoals dat al in de lagere school gebeurt. Er zijn vast wel mama's en papa's, oma's en opa's te vinden die een thema willen uitwerken.
  - **Boekenhoek.** Je kunt een boekenhoek met eenvoudige leesboekjes, tijdschriften, schaatjes, papier, schrijfgerief en lettermateriaal inrichten in de klas. Zo kunnen de gevorderde kinderen er 'schooltje' spelen, samen met kinderen die nog niet kunnen lezen
  - **Voorlezen**
Getuigenis van vader Jonas:
Uitgeverij Zwijsen heeft boekjes voor beginnende lezers die voor thuis bedoeld zijn. Op de rechterpagina staat dan het verhaaltje dat de ouder voorleest en op de linkerpagina enkele woordjes of een zinnetje dat het kind kan lezen.

Bron en ©: www.hoogbegaafdvlaanderen.be. Je mag deze tips gebruiken met een duidelijke bronvermelding.

Stuur ons ook eens jouw tip door, als ouder of leerkracht! info@hoogbegaafdvlaanderen.be

De juf van Jolien (1ste kleuterklas) heeft dit aangegrepen om samen met Jolien het verhaaltje voor te lezen aan de klas, ieder zijn gedeelte. Volgens mij een ideale manier om de hb-kleuter te laten merken dat je het mag tonen als je iets kan (Jolien deed dat nooit op school) en ook om de andere kleuters te leren omgaan met het anders-zijn. Je kan het natuurlijk ook met andere boekjes doen al naargelang de leeftijd.

De boekjes die bij zonnekind zitten werken volgens hetzelfde principe: aan de ene kant een eenvoudige zin voor het eerste leerjaar (avi1-2), aan de andere kant een paar moeilijkere zinnen (avi3-4) voor het tweede leerjaar. Dus 2 x hetzelfde verhaal, maar in verschillende moeilijkheidsgraden.

Getuigenis van moeder Annemie:

De juf van de laatste kleuterklas liet onze zoon, die zeer vlot las, af en toe eens een verhaaltje voorlezen. Nadat hij eens spontaan een brief voor de ouders luidop begon te lezen heeft hij dat daarna nog verschillende keren mogen doen. De briefjes voor de ouders, waarvan ook de kleuters op de hoogte mochten zijn, mocht hij dan voorlezen. Deze juf had de "feeling" om talenten bij alle kleuters te ontdekken en die dan flink in de verf te zetten. Dat was voor onze zoon zeer belangrijk want zo kwam hij niet in een uitzonderingspositie terecht, hij kon dan wel goed lezen maar Miet kon heel goed lopen en Lien kon al heel goed zwemmen en zo mooi als Pieter kon niemand anders in de klas tekenen.

Stop bij het voorlezen eens wat vroeger en laat de kinderen zelf het einde van het verhaal bedenken. Ze kunnen dat in groep doen of elk kind kan een tekening maken over hoe het verhaal afloopt. Laat daarna de kinderen in een kringgesprek hun einde vertellen. Je kunt het einde van een verhaal ook eens laten uitbeelden. Leuk is als je al die mogelijke scenario's met elkaar kan vergelijken en daarna eens gaat kijken hoe het verhaal echt afloopt.

- **Tot 10 tellen:** laat kinderen die dit al goed kunnen tellen eerder aftellen tot 1, bv. Tijdens het verstoppertje spelen.
- **Experimenteren.** Laat hen experimenteren met eenvoudige materialen.
  - Je kan een grote doos vullen met doosjes en wc-rolletjes en hiermee bouwwerkjes laten maken, een extra moeilijkheidsgraad hierin is de bouwwerkjes laten memoriseren, dan de toren omgooien en op de juiste manier terug op te bouwen. Laat ze voor elke toren een eigen naam bedenken.
  - Vul eens een doos met allerlei doekjes en vraag hen wat ze er allemaal mee zouden kunnen doen (was ophangen, met koordjes rond een popje draperen, als dekentje, als sjaal gebruiken)
  - Op het internet kan je heel wat informatie vinden over werken met zulke "ontdekdozen" in de kleuterklas. Hier vind je alvast meer over een ontdekdoos "doppen en deksels": <http://koine.vsko.be/doc/vvkbao/PM/pm0403019.doc>
  - Ook leuk zijn ontdekdozen met magneten, knopen, touwtjes en linten,... laat je fantasie maar de vrije loop. Op zolder of in oma's naaikist kan je vast nog wel wat schatten vinden die niet meer gebruikt worden. Ook op rommelmarkten kan je vaak voor een prikje heel wat materiaal op de kop tikken. Bovendien zijn ook de ouders zeker bereid om het nodige materiaal mee in te zamelen. In eerste instantie kan je de kinderen zelf laten "ontdekken" wat ze met het materiaal kunnen doen, als die fase voorbij is kan je hen opdrachten laten uitvoeren met het materiaal uit de doos.

Bron en ©: www.hoogbegaafdvlaanderen.be. Je mag deze tips gebruiken met een duidelijke bronvermelding.

Stuur ons ook eens jouw tip door, als ouder of leerkracht! info@hoogbegaafdvlaanderen.be

- **Speelhoekje:** zorg dat er ergens minstens 1 hoekje 'vrij' is voor rustige spelletjes, desnoods afgebakend zodat andere kindjes het spel niet verstoren of stuk maken.
- **Faalangst:** Vaak zijn hb kinderen nogal perfectionistisch ingesteld. Ga er niet van uit dat ze zelf wel hun uitdagingen zullen opzoeken, vaak doen ze dat net niet. Ze zullen dan eerder een gemakkelijke puzzel maken, waar ze zeker van zijn dat ze die snel en efficiënt kunnen oplossen. Toch is het belangrijk om hen moeilijker materiaal in handen te geven. Enkel op die manier kan hij ook eens falen en mislukken en er ook iets uit leren. Als je dan ook daar heel gewoon over doet en ook het hb kind het recht geeft om te mislukken dan kan je hem een stevige basis geven en hem bij brengen dat fouten maken goed is en noodzakelijk om iets te leren. Op die manier help je als kleuterjuf reeds mee om faalangst te voorkomen.
- **Differentiëren:** Probeer ook in de kleuterklas het materiaal al wat aan te passen aan het niveau en interesse van de kleuter. Niets is zo frustrerend voor een kind dat vlot tot 10 kan rekenen om steeds maar weer tot 3 te tellen en 3 bollen of 3 paddestoelen op een blad te moeten kleven. Veel hb kinderen zullen dit soort werkjes weigeren of alles doen om eronder uit te glippen en het werkje niet te hoeven maken. Je kunt hen toch ook een “werkhouding” aanleren door hen aangepast materiaal aan te bieden. Toch moet je opletten dat je het hb kind niet te veel in een uitzonderingspositie plaatst. Zorg ervoor dat je materiaal zoekt dat voor alle kleuters boeiend is en dat je door een kleine ingreep ook uitdagend of boeiend kan maken voor de hb kleuters in je klas, zodat het niet opvalt dat sommige kinderen een ander werkje maken.
- **Een geheime taal.** Kinderen vinden knutselen met taal heerlijk. Je kunt met de kinderen een eigen taal ontwerpen. Zoek nieuwe woorden en zoek er een betekenis voor. De aanleiding zou een verspreking van 1 van je kleuters kunnen zijn waardoor er een nieuw woord ontstaat. Zoek ook nieuwe betekenissen bij die woorden. Zo ontstaat er een eigen geheime taal! De kinderen die kunnen schrijven en lezen kunnen de woorden opschrijven, andere kunnen de betekenis tekenen. Zo kan je een “woordenboekje” aanleggen. De kleuters zullen zich door hun geheime taal nog meer met elkaar verbonden voelen. Ook de anderstalige kleuters zullen dit een leuk spel vinden.
- **Open communicatie:** Zorg voor een open schoolklimaat waar hoogbegaafdheid bespreekbaar is. Sta open voor de verhalen van de ouders en luister naar hun verhaal zonder hen te veroordelen. Als je dat niet doet bestaat de kans dat de relatie tussen ouders en school verzuurt. Heel wat ouders van hb kinderen hebben het gevoel dat ze beschouwd worden als ouders die hun kind te hard “pushen”, hoewel dat niet het geval is. Zorg voor een open communicatie laat hen voelen dat je hun verhaal au sérieux neemt. Zo kan er een klimaat van wederzijds respect ontstaan, waar zowel ouders als school open staan voor elkaars verhalen en vragen. Dat is enkel in het voordeel van de kinderen.
- **Interessante website:**
  - <http://www.jufsanne.com> : een massa bruikbaar materiaal

Kijk ook regelmatig op onze materialen pagina's!

http://www.hoogbegaafdvlaanderen.be/06_HB_op_school/materiaal_intro.html

Een interessant boekje rond uitbreidingsmateriaal voor de kleuterklas:

Tanya de Kruijf , Hoogbloeiers, laat ze bloeien, te bestellen via productief: <http://www.productief.nl>

Van harte dank aan Helene Derijcke en Liesbet van Gompel voor het samenstellen van dit document, De meeste tips werden verzameld via HBBK <http://groups.yahoo.com/group/hbbk/>